

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego dyrektywę 2004/67/WE

COM(2009) 363 wersja ostateczna – 2009/0108 (COD)

(2010/C 339/11)

Sprawozdawca: **Sergio SANTILLÁN CABEZA**

Dnia 4 września 2009 r. Rada Unii Europejskiej, działając na podstawie art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego dyrektywę 2004/67/WE

COM(2009) 363 wersja ostateczna.

29 września 2009 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło Sekcji Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego przeprowadzenie prac przygotowawczych w tej sprawie.

Mając na względzie pilny charakter prac, na 459. sesji plenarnej w dniach 20–21 stycznia 2010 r. (posiedzenie z 20 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Sergia SANTILLÁNA CABEZĘ na sprawozdawcę generalnego oraz 173 głosami – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Zastąpienie obowiązujących przepisów w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego stanowi część pakietu środków przyjętych w trybie pilnym w obliczu poważnych następstw przerw w dostawach gazu.

1.2 EKES popiera projekt rozporządzenia, aby zagwarantować dostawę gazu ziemnego w UE.

1.3 Wybór instrumentu prawnego, który ma zastąpić dyrektywę 2004/67/WE dotyczącą środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego ⁽¹⁾, jest właściwy, ponieważ pozwala na szybsze i bardziej jednolite zastosowanie. Naglący i poważny charakter problemu zmusza podmioty odpowiedzialne do jak najszybszego działania i wdrożenia środków w celu zapobieżenia zakłóceniom w dostawach gazu.

1.4 EKES z zadowoleniem przyjmuje wyszczególnienie we wniosku konkretnych działań spoczywających na podmiotach odpowiedzialnych (w zakresie infrastruktury, środków prewencyjnych i planów na wypadek sytuacji kryzysowych) oraz zmniejszenie marginesu swobody przewidzianego w dyrektywie z 2004 r.

1.5 Jako że we wniosku Komisji nie zdefiniowano wystarczająco jasno podziału uprawnień, Komitet sugeruje, by wyraźnie rozdzielić kompetencje władz publicznych (Komisji i właściwych władz krajowych) oraz przedsiębiorstw i organizacji prywatnych.

1.6 EKES zwraca uwagę na prawa konsumentów, które nie zostały należycie uwzględnione w projekcie rozporządzenia, jeżeli chodzi o aspekty takie, jak: wpływ kosztów podejmowanych środków na ceny, wyjaśnienie koncepcji „gospodarstwa domowego” oraz „klienta chronionego”, prawo do informacji w sytuacjach nadzwyczajnych itp.

1.7 Jak wspomina się w punkcie 5.3, konieczne jest wprowadzenie sankcji dla państw członkowskich, które nie wypełniają spoczywających na nich obowiązków w zakresie bezpieczeństwa dostaw gazu.

1.8 Komitet wzywa do zapewnienia specjalnej ochrony gospodarstw domowym i drobnym konsumentom na wypadek nagłych niedoborów gazu.

1.9 Zdaniem EKES-u wszystkie podmioty świadczące usługi muszą bez wyjątku posiadać taki sam poziom odpowiedzialności za bezpieczeństwo dostaw, zgodnie ze swoimi możliwościami.

1.10 Projekty gazociągów (jak np. Nord Stream czy Nabucco) zapewnią trwałe rozwiązania w średniej i dłuższej perspektywie, lecz do czasu pełnego wejścia w życie środków przewidzianych we wniosku dotyczącym rozporządzenia konieczne są działania prewencyjne w celu uniknięcia powtórzenia się kryzysu ze stycznia 2009 r.

1.11 Komitet podkreśla wagę jak najszybszego wdrożenia środków przewidzianych w trzecim pakiecie energetycznym, w tym opracowania krajowych planów działania w zakresie kwestii energetycznych, tak aby przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu, zapewnienia niezależności organów regulacyjnych i ochrony najsłabszych użytkowników.

1.12 Komitet wskazuje na stosowność rozpoczęcia debaty na temat liberalizacji rynku energetycznego, co do tej pory stanowiło centralny kierunek polityki UE, mając na uwadze, że nie osiągnięto dotychczas celu dywersyfikacji źródeł i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw. Ponadto liberalizacja doprowadziła do likwidacji wielu miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji.

1.13 Należy podkreślić, że skuteczność projektu rozporządzenia, jak i pozostałych zaaprobowanych środków, zależy w największym stopniu od solidarności i woli współpracy między państwami członkowskimi UE.

(1) Dz.U. L 127 z 29.4.2004, s. 92.

1.14 Równie ważne jest wzmocnienie uprawnień Komisji w zakresie koordynacji środków na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, by uniknąć jednostronnego podejmowania decyzji i w konsekwencji osłabienia pozycji UE wobec państw trzecich.

2. Motywy opracowania wniosku dotyczącego rozporządzenia

2.1 Jedną czwartą całkowitej energii zużywanej w UE stanowi gaz ziemny, który w 58 % pochodzi z importu. 42 % gazu jest importowane do Europy z Rosji, a z tego prawie 80 % płynie przez Ukrainę (300–350 mln metrów sześciennych dziennie). Wśród 8 nowych państw członkowskich w Europie Wschodniej uzależnienie od rosyjskiego gazu wynosi średnio 77 % (dokument roboczy Komisji SEC(2009) 977 wersja ostateczna). Zważywszy na silną zależność od źródeł zewnętrznych, bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego jest od wielu lat powodem do niepokoju w UE, co odzwierciedla dyrektywa z 2004 r.⁽²⁾ W 2006 r. konflikt między Gazpromem (Rosja) a Naftogazem (Ukraina) doprowadził do tymczasowego przerwania dostaw.

2.2 13 listopada 2008 r. Komisja wydała komunikat w sprawie zastosowania dyrektywy z 2004 r., sygnalizując potrzebę zmian (COM(2008) 769).

2.3 1 stycznia 2009 r., w samym środku zimy, Gazprom po raz kolejny odciął dostawy gazu przez Ukrainę, co doprowadziło do poważnej sytuacji w osiemnastu krajach europejskich. Chociaż w zasadzie chodziło o spór handlowy o ceny gazu, jednak ze względu na jego konsekwencje i fakt, że dotyczył on wielu państw członkowskich UE, konieczne stało się aktywne zaangażowanie ze strony Komisji Europejskiej. Konflikt zakończył się podpisaniem porozumienia między przedsiębiorstwami 19 stycznia 2009 r., lecz czas trwania tego konfliktu, wywołane przez niego duże szkody, a także silna zależność Europy od rosyjskiego gazu podziały alarmująco.

2.4 Po szczycie energetycznym („Gaz ziemny dla Europy – bezpieczeństwo i partnerstwo”, Sofia, kwiecień 2009 r.), w którym wzięli udział przedstawiciele krajów z regionu Morza Kaspijskiego, Azji Środkowej, Morza Czarnego, Bałkanów, a także przedstawiciele USA, Rosji i UE, wniosek dotyczący rozporządzenia omawiany w niniejszym dokumencie ma na celu rozwiązanie odnotowanych problemów, takich jak brak koordynacji między państwami członkowskimi czy niedostateczne określenie obowiązków poszczególnych odpowiedzialnych stron. Zamiast więc wprowadzać częściowe zmiany, słusznie postanowiono całkowicie zastąpić dyrektywę z 2004 r.

3. Treść wniosku dotyczącego rozporządzenia

3.1 Odpowiedzialność za bezpieczeństwo dostaw

3.1.1 W granicach swych kompetencji odpowiedzialne za bezpieczeństwo dostaw są przedsiębiorstwa gazowe, organy wyznaczone przez każde z państw członkowskich, przemysłowi odbiorcy gazu i Komisja (art. 3 ust. 1). Pomędzy nimi wszystkimi konieczna jest ścisła współpraca.

3.1.2 Po przeprowadzeniu konsultacji z zainteresowanymi stronami oraz po wymianie informacji z innymi organami krajowymi i z Komisją, właściwy organ każdego z państw członkowskich w ciągu 12 miesięcy od wejścia w życie rozporządzenia opracuje plan działań zapobiegawczych i plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. Po konsultacji z Europejską Siecią Operatorów Systemów Przesyłowych Gazu (ENTSO-G) i z Agencją ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) Komisja może zalecić opracowanie wspólnego planu na szczeblu regionalnym.

3.1.3 Środki na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dostaw muszą być jasno określone, przejrzyste, proporcjonalne, pozbawione cech dyskryminacji, weryfikowalne i nie mogą w niewłaściwy sposób zakłócać konkurencji ani funkcjonowania rynku wewnętrznego (art. 3 ust. 5).

3.2 Plan działań zapobiegawczych

3.2.1 Plan działań zapobiegawczych powinien obejmować środki w zakresie infrastruktury, ocenę ryzyka, środki pozwalające zaradzić stwierdzonym zagrożeniom, a także informacje na temat odpowiednich zobowiązań o charakterze użyteczności publicznej. Plan powinien być aktualizowany co dwa lata (art. 5).

3.2.2 Infrastruktura dostaw. Należy zagwarantować, że w przypadku zakłóceń w funkcjonowaniu zasadniczej struktury dostaw pozostała infrastruktura będzie w stanie dostarczyć ilości gazu niezbędne do zaspokojenia całkowitego zapotrzebowania na gaz na danym obszarze, obliczonego na podstawie danych statystycznych zebranych w ciągu sześćdziesięciu dni w okresie nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na gaz podczas najzimniejszych okresów na przestrzeni ostatnich lat (art. 6 ust. 1). Wskaźnik N-1 opisuje zdolność infrastruktury gazowniczey do pokrycia maksymalnego zapotrzebowania na gaz na analizowanym obszarze w przypadku zakłóceń w funkcjonowaniu największej infrastruktury (zob. załącznik 1 wniosku).

3.2.3 Środki gwarantujące dostawy. Właściwy organ musi zapewnić dostawy gazu odbiorcom chronionym przez dane państwo członkowskie (gospodarstwom domowym, szkołom, szpitalom itp.), unikając dyskryminacji i nadmiernego obciążania nowych uczestników rynku i małych przedsiębiorstw (art. 7).

3.2.4 Ocena ryzyka. Ocena ryzyka będzie obowiązkowa dla właściwych organów zgodnie z określonymi kryteriami (art. 8).

3.3 Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej i stany kryzysowe

3.3.1 Zawartość planu została przedstawiona szczegółowo we wniosku. Plan ten obejmuje między innymi definicję zadań każdej z odpowiedzialnych stron, procedury postępowania na wypadek kryzysu, mechanizmy współpracy między państwami członkowskimi itp. i będzie się opierać na stanach kryzysowych. Są trzy rodzaje takich stanów, w zależności od stopnia zagrożenia: stan wczesnego zagrożenia, stan gotowości i stan nadzwyczajny (art. 9 ust. 1 i 2).

3.3.2 Komisja ma szerokie uprawnienia, gdyż może zweryfikować, „czy ogłoszenie stanu nadzwyczajnego jest uzasadnione i czy nie stanowi nadmiernego obciążenia dla przedsiębiorstw gazowych i dla funkcjonowania rynku wewnętrznego”. Może ponadto zwrócić się do właściwego organu o modyfikację, a nawet odwołanie środków, które stanowią nadmierne obciążenie lub nie są uzasadnione (art. 9 ust. 6).

⁽²⁾ Dz.U. L 127 z 29.4.2004, s. 92.

3.3.3 Między innymi na wniosek jednego z właściwych organów Komisja może ogłosić stan nadzwyczajny we Wspólnocie, określając zasięg geograficzny danego środka. Jej głównym zadaniem jest koordynacja działań właściwych organów, w czym ma jej pomagać Grupa Koordynacyjna ds. Gazu (art. 10 ust. 1).

3.4 Grupa Koordynacyjna ds. Gazu

3.4.1 Grupa ta została utworzona na mocy dyrektywy z 2004 r. i będzie się składać z przedstawicieli właściwych organów, ACER, ENTSO-G oraz „organizacji reprezentujących interesy przedmiotowej branży i zainteresowanych odbiorców”. Komisja zadecyduje o składzie grupy i będzie jej przewodniczyć (art. 11).

3.4.2 Zadaniem tejże grupy będzie wspomaganie Komisji we wprowadzaniu środków przewidzianych w rozporządzeniu.

3.5 Wymiana informacji

3.5.1 W przypadku wystąpienia stanu nadzwyczajnego w danym kraju właściwy organ musi otrzymywać codziennie informacje na temat takich aspektów, jak wielkość przepływu gazu na godzinę we wszystkich granicznych punktach wejścia i punktach wyjścia, a w wypadku stanu nadzwyczajnego we Wspólnocie Komisja może zwrócić się do właściwego organu o informacje na temat różnych aspektów, między innymi o wszelkie informacje, jakimi on dysponuje (art. 12 ust. 1–5).

3.5.2 Komisja musi również otrzymywać informacje na temat treści umów międzyrządowych i umów handlowych zawartych z dostawcami z krajów trzecich (art. 12 ust. 6). Przewiduje się ponadto publikację rocznych sprawozdań (art. 13).

4. Uwagi ogólne

4.1 Zastąpienie dyrektywy z 2004 r. stanowi część pakietu środków przyjętych w celu zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw. Do pakietu należą m.in.: dyrektywa 2009/73/WE Parlamentu Europejskiego i Rady dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 2003/55/WE; rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 713/2009 ustanawiające Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki oraz „trzeci pakiet” środków dotyczących wewnętrznego rynku energii⁽³⁾. Zasadnicze znaczenie ma ścisłe i terminowe stosowanie wszystkich tych środków.

4.2 EKES wyraża zadowolenie z wniosku dotyczącego rozporządzenia, który jest niezbędny, wzięwszy pod uwagę omówione okoliczności. Jeżeli chodzi o formę prawodawczą, uważa, że rozporządzenie jest odpowiednim instrumentem ze względu na szybkie wejście w życie przewidzianych środków i jednolite ich stosowanie.

4.3 EKES wyraża zadowolenie, że wniosek zwiększa znacznie koordynację reakcji w sytuacji nadzwyczajnej, ograniczając obecną swobodę decydowania. Wniosek umacnia uprawnienia Komisji, co jest działaniem właściwym.

4.4 Komitet bardzo korzystnie ocenia również opracowanie szczegółowych planów i środków stosowanych w różnych sytuacjach krytycznych, sygnalizując jednocześnie, że ich wykonanie będzie wymagać dużego nakładu pracy i środków materialnych ze strony różnych odpowiedzialnych stron.

4.5 Innym pozytywnym aspektem jest sprecyzowanie obowiązków poszczególnych odpowiedzialnych stron w zakresie infrastruktury na podstawie konkretnego zagrożenia (zasada N-1). Jednocześnie należy podkreślić wysoki koszt, jaki niektóre państwa członkowskie będą musiały ponieść, by utworzyć infrastrukturę w celu wykonania rozporządzenia.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 Zdaniem Komitetu odpowiedzialność i uprawnienia władz publicznych opisane w art. 3 ust. 1 należy rozróżnić od obowiązków i uprawnień przedsiębiorstw lub organizacji prywatnych. Dlatego też proponuje się przeformułowanie ustępu i wyraźne stwierdzenie, że:

- Bezpieczeństwo dostaw gazu należy do zadań właściwych organów państw członkowskich oraz Komisji w granicach kompetencji każdego z tych podmiotów.
- Przedsiębiorstwa gazowe i przemysłowi odbiorcy gazu powinni współpracować i stosować środki przyjęte przez właściwe władze.

5.2 EKES uważa, że projekt rozporządzenia, a ewentualnie także proces jego stosowania, powinien kłaść większy nacisk na prawa konsumentów, przynajmniej w odniesieniu do części poniższych aspektów:

- a) Taryfy. Ponieważ koszty tych środków będą mogły częściowo lub całkowicie obciążyć konsumentów za pośrednictwem taryf, warto przypomnieć, że w społeczeństwie demokratycznym władze powinny uwzględnić warunki ekonomiczne i socjalne użytkownika przy podejmowaniu decyzji w tym zakresie.
- b) Wyjaśnienie koncepcji „gospodarstwa domowego” i „klienta chronionego”, które w projekcie opisane są tylko w sposób ogólny (w motywie 18, w którym wspomina się o „szkołach” i „szpitalach”). Należy zamieścić bardziej szczegółową listę, nawet jeżeli nie będzie wyczerpująca.
- c) Prawo do informacji. Konsumenti muszą otrzymywać właściwe informacje o środkach przyjmowanych przez organy, przewidywanym rozwoju sytuacji, instytucji, do których powinni się zwracać itp. O aspektach tych nie wspomina się w projekcie.

5.3 EKES uważa, że konieczne należy zadbać o to, by – jak wskazano w projekcie rozporządzenia – wszystkie państwa członkowskie były w stanie zapewnić odbiorcom końcowym bezpieczeństwo dostaw do 2014 r. W tym celu powinny zaplanować lub stworzyć sieć N-1 bądź zapewnić odpowiednie możliwości składowania. W 2011 i 2014 r. państwa członkowskie opracują sprawozdania na temat środków przedsięwziętych celem osiągnięcia tego poziomu. Jeśli jedno państwo członkowskie nie osiągnie wspomnianego poziomu, pozostałe państwa członkowskie zostaną zwolnione z obowiązku dostarczenia gazu w przypadku niedoboru dostaw.

(3) Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 94, Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 1.

5.4 Zdaniem EKES-u gospodarstwa domowe i drobni konsumenci powinni zostać objęci specjalną ochroną na wypadek zakłóceń w dostawach. W tym celu wszystkie państwa członkowskie powinny się zobowiązać do zapewnienia dostaw gazu i ogrzewania zgodnie z obowiązującymi przepisami.

5.5 EKES uważa, że w przypadku niedoborów dostaw wszyscy usługodawcy w tej dziedzinie powinni być w jednakowym stopniu zobowiązani do podjęcia niezbędnych środków nadzwyczajnych. Tylko w ten sposób uda się zagwarantować w dłuższej perspektywie równe warunki konkurencji i niedyskryminację na rynku gazu w UE. Wyjątki wskazane we wniosku Komisji dotyczące nowych uczestników na rynku i małych przedsiębiorstw (art. 7.3) powinny zostać usunięte.

5.6 Opracowywane są projekty alternatywnych gazociągów, które zapewnią trwałe rozwiązania w średniej i dłuższej perspektywie. W dniu 5 listopada 2009 r. rządy Szwecji i Finlandii (a wcześniej rząd Danii) zgodziły się na budowę dwóch równoległych gazociągów Nord Stream, którymi pod Morzem Bałtyckim będzie płynął gaz z Rosji do Niemiec. Przewidziany termin ukończenia gazociągów to lata 2011–2012. Projekt Nabucco, prowadzony przez konsorcjum austriackie OMV, już otrzymał wsparcie UE i USA; ma on na celu dostarczanie gazu do Europy z regionu Morza Kaspijskiego, Azji Środkowej oraz Środkowego i Bliskiego Wschodu, z pominięciem Rosji. Stanowi konkurencję dla projektu South Stream (Gazprom – ENI), w ramach którego rosyjski gaz ma być dostarczany do Bułgarii i innych części Europy. Mając jednak na uwadze fakt, że środki przewidziane w projekcie rozporządzenia wejdą w życie dopiero w 2011 r., należy wyrazić zaniepokojenie bezpieczeństwem dostaw gazu w najbliższej przyszłości, a zwłaszcza w zimie. EKES wierzy, że władze europejskie i krajowe podejmą działania prewencyjne w celu uniknięcia powtórzenia się kryzysu ze stycznia 2009 r. Jedną z opcji, którą można by rozważyć, jest stworzenie komórki kryzysowej z uprawnieniami do podejmowania natychmiastowych środków.

5.7 W związku z celem omawianego projektu rozporządzenia EKES podkreśla wagę porozumienia UE – Rosja w sprawie systemu wczesnego ostrzegania na wypadek problemów z dostawami, które zostało podpisane w Moskwie 16 listopada 2009 r., a także znaczenie woli podjęcia przez obie strony współpracy w dziedzinie energii, co uzgodniono na szczycie zorganizowanym w Sztokholmie 18 listopada 2009 r.

5.8 Środki przyjęte w trzecim pakiecie przepisów dotyczących wewnętrznego rynku energii stanowią uzupełnienie środków

przewidzianych we wniosku dotyczącym rozporządzenia, dlatego też tak ważne jest wprowadzenie ich w życie. Obejmują one opracowanie krajowych planów działania w zakresie kwestii energetycznych, aby przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu, zapewnienie niezależności organów regulacyjnych i ochrony najsłabszych użytkowników, wraz z zakazem odłączania klientów w okresach krytycznych.

5.9 EKES uważa, że odpowiednie organy polityczne UE powinny ponownie przeanalizować politykę liberalizacji rynku gazu, jeśli jest ona sprzeczna z bezpieczeństwem dostaw. Na przykład Evert Faber van der Meulen (koordynator studiów europejskich, Uniwersytet w Lejdzie) krytykuje „skłonności liberalizacyjne” Komisji, utrzymując, że liberalizację należy rozważać wyłącznie jako „cel długoterminowy” (zob. „Gas Supply and EU-Russia Relations”). Jak pokazują niektóre doświadczenia, deregulacja rynków nie doprowadziła ani do zwiększenia inwestycji w ekologiczne rodzaje energii, ani do większej dywersyfikacji źródeł energii. Spójrzmy na przypadek Wielkiej Brytanii: „The call for a U-turn on two decades of government policy that has created one of the most liberal energy markets came as the Comitee on Climate Change, chaired by Lord Turner, concluded that deregulated markets did not produce the needed investment in low carbon energy and a diversity of supply” („U-turn urged on UK energy polic”, „Financial Times”, 12 października 2009 r.). Dodatkowo proces liberalizacji i prywatyzacji sektora energii doprowadził do likwidacji wielu miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji. Szacuje się, że liberalizacja rynku elektryczności doprowadziła do utraty 34 % miejsc pracy w UE-15 (dla przykładu, w Niemczech 34 %, we Włoszech 40 %, w Holandii 39 %, w Hiszpanii 34 %, w Szwecji 33 %). Na rynku gazu w 12 państwach członkowskich (CZ, DK, DE, ES, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, FI) odnotowano stratę 12 % miejsc pracy w ciągu zaledwie 4 lat (Hermann, C. i Atzmüller, R. (2008) „Liberalisation and Privatisation of Public Services and the Impact on Employment, Working Conditions and Labour Relations”, „Transfer”, lato 2008, tom 14, nr 2, s. 303).

5.10 EKES zwraca uwagę, że ze względu na dużą złożoność tego zagadnienia oraz jego strategiczny charakter to na państwach członkowskich spoczywa obowiązek podejmowania zasadniczych decyzji w sprawie bezpieczeństwa dostaw, które uzupełnią decyzje przedstawione we wniosku, np. w sprawie sieci transportowych, energii odnawialnych i oszczędności energii. W ostatecznym rozrachunku kryzys w 2009 r. uwiłoczniał potrzebę zwiększenia solidarności i pogłębienia współpracy w UE w sytuacji nadzwyczajnej. Rozporządzenie stanowi istotny krok w tym kierunku, lecz jego skuteczność zależy od tego, czy zostanie wdrożone w pełni i w przewidzianym terminie.

Bruksela, 20 stycznia 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI